

CZU: 37.03

DEZVOLTAREA INOVAȚIONALĂ A INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR

*GRÎȚCO Diana, asist. univ.,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Abstract: *In conditions of economy based on knowledge, the transition from the industrial society to the innovative one, the university education system is one of the main subsystems of the social-economic structure of the state. The role of higher education*

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

in this process of moving towards an innovation-based economy is very important. The development of higher education institutions is one of the important factors contributing to sustainable economic growth of society and increasing the competitiveness of the national economy.

Keywords: *innovation, innovative development of higher education institutions, knowledge-based economy.*

În condițiile economiei bazate pe cunoaștere, trecerii de la societatea industrială la una inovațională, sistemul învățământului universitar constituie unul din principalele subsisteme ale structurii social-economice a statului constituind o ramură strategică, care furnizează specialiști de o înaltă calificare pe piața muncii, capabili să creeze și să utilizeze cunoștințele inovaționale în toate ramurile economiei. Prin urmare, rolul învățământului superior în acest proces de trecere la o economie bazată pe inovații este unul foarte important, deoarece dezvoltarea capitalului uman prin educație și formare profesională este esențială pentru sporirea capacității de absorbție a inovațiilor. Anume dezvoltarea instituțiilor de învățământ superior constituie unul din factorii importanți ce contribuie la o creștere economică durabilă a societății și sporirii competitivității economiei naționale.

E necesar să subliniem că, anume capacitatea de a folosi cunoștințele ca un atu economic determină posibilitatea unei creșteri economice intensive în condițiile globalizării.

Pentru prima oară despre inovare, mecanismele și factorii acestui proces a menționat economistul american de origine austriacă Joseph Schumpeter (în anul 1942), care este considerat fondatorul teoriei antreprenoriatului inovațional, în interpretare modernă. Potrivit economistului inovațiile sunt un mijloc de combatere a crizelor economice prin implementarea noilor tehnologii, produse, forme de organizare a producției.

Inovarea, în conformitate cu Comunicarea Comisiei Europene COM (1995) 688 „Cartea verde a inovării” [1], constă în: înnoirea și lărgirea gamei de produse, servicii și piețe asociate; stabilirea de noi metode de producție, aprovizionare și distribuție; introducerea de schimbări în management, organizarea muncii, condițiile de muncă și instruire a personalului.

O definiție, recunoscută pe plan internațional, se regăsește în Manualul Oslo care definește inovarea ca implementarea:

- unui produs (bun sau serviciu) sau
- a unui proces,
- a unei metode de marketing, ori
- a unei metode organizaționale (de management) noi sau îmbunătățite semnificativ în practicile antreprenoriale ale întreprinderii, în organizarea locurilor de muncă sau în relațiile entităților economice cu mediul extern.[2]

Republica Moldova este abia la începutul parcursului său spre o economie bazată pe cunoaștere și inovare și încă nu are propria experiență în acest sens. După cum arară studiile realizate în domeniu, în Republica Moldova nu s-a constituit un ecosistem de inovare adecvat cerințelor contemporane. Sistemul național de inovare existent este fragmentar și lacunar. Deși au fost adoptate, în special în ultima perioadă, mai multe documente de politici care întrunesc un ansamblu de obiective axate pe domeniul inovării și o totalitate enormă de acțiuni, unele dintre acestea intersectându-se, nu este prevăzută o conlucrare și coordonare a activităților de implementare, nu există o viziune clară asupra naturii și căilor optime de promovare a procesului inovativ.

Vorbind despre inovațiile în învățământul superior putem menționa că, la nivel declarativ, Republica Moldova, și-a asumat prioritățile europene și reformarea pe care o impune Procesul Bologna și Strategia Europa 2020. Funcțional însă, universitățile rămân doar furnizori de formare și de absolvenți, cercetarea științifică academică fiind defavorizată.

O serie de acte normative menționează despre necesitatea dezvoltării inovaționale a instituțiilor de învățământ superior:

- Codul educației nr. 152 din 17.07.2014, în vigoare din 23.11.2014, plasează accentul pe o dezvoltare competitivă a educației și cercetării. Acesta reglementează nu doar procesul educațional, dar și aspectele ce vizează cercetarea științifică în învățământul superior, activitățile de inovare și de creație artistică care se realizează în scopul producerii de cunoaștere și al formării profesionale a specialiștilor de înaltă calificare;
- Strategia învățământului superior din Republica Moldova în contextul Procesului Bologna, în care se menționează că obiectivele strategice generale ale învățământului superior nu pot fi decât convergente cu cele ale dezvoltării social-economice, deoarece instituțiile de învățământ superior funcționează ca focare de modernizare, de cunoaștere științifică și dezvoltare tehnologică ca centre culturale, promotore ale valorilor naționale și internaționale: (1) Modernizarea învățământului superior astfel încât acesta să satisfacă cerințele unei societăți a cunoașterii, în condițiile unei piețe competitive economice, unei societăți bazate pe valori democratice europene; (2) Sporirea calității învățământului superior în concordanță cu standardele europene și internaționale; (3) Creșterea gradului de cuprindere a tinerilor în învățământul superior și stimularea accesului larg la învățământul superior al tinerilor care aparțin categoriilor sociale defavorizate economic; (4) Asigurarea comparabilității și compatibilității sistemului de învățământ superior național în cadrul învățământului superior european; (5) Creșterea competitivității învățământului superior național pe plan internațional;
- Strategia națională de dezvoltare: 8 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei, aprobată prin Legea Nr. 166 din 11.07.2012 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”, modificată prin Legea Nr. 121 din 03.07.2014. Noua paradigmă a dezvoltării economice a țării este axată pe inovare și transferul tehnologic orientate spre eficiență și competitivitate. Strategia urmărește scopul ca Republica Moldova să devină o țară competitivă pe plan european, din punctul de vedere al abilității de reformare și inovare. Un element-cheie este reformarea sistemului de cercetare și inovare prin demonopolizarea finanțării acestuia, prin aplicarea unor reguli coerente și relevante de susținere a excelenței în educație și în știință. Programele de studii vor fi orientate spre profesionalizarea capacităților de cercetare și inovare, precum și spre dezvoltarea acestora în cadrul universităților;
- Strategia inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru Competitivitate” aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 952 din 27 noiembrie 2013, în care se menționează că activitatea inovațională este într-o măsură insuficientă susținută de actualul cadru legislativ și normativ. Principalul act legislativ care reglementează procesul inovațional este Codul cu privire la știință și inovare (adoptat prin Legea Republicii Moldova nr.259-XV din 15.07.2004). Însă conceptul modern de inovații este reflectat doar parțial în Cod. Noțiunea de inovare a fost definită în Cod drept „aplicare a rezultatului final, nou sau perfecționat, al activității din domeniul cercetării științifice și transferului tehnologic

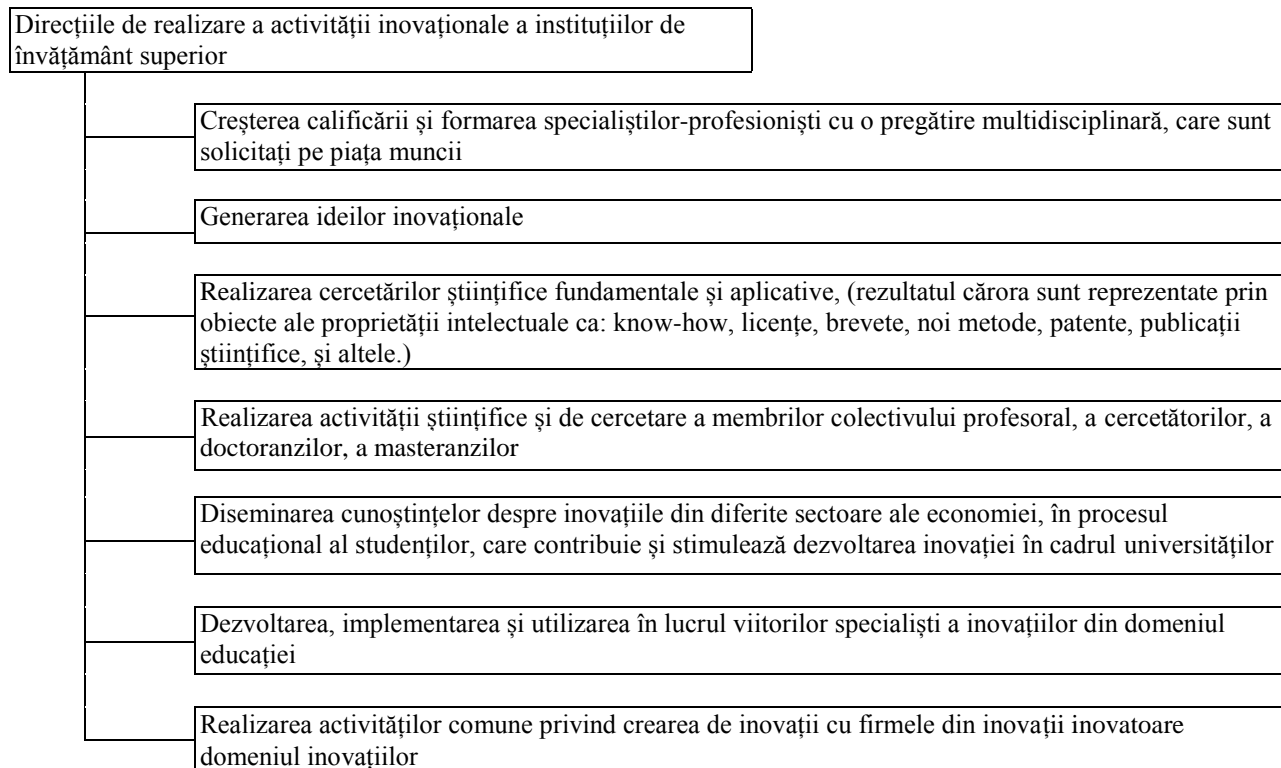
CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
 REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

realizat în formă de cunoaștere, produs, serviciu, proces competitiv, noi sau perfecționate, utilizate în activitatea practică și/sau comercializate pe piață”. Aceasta definiție lasă în afara cadrului legal tipuri de inovații care nu rezultă din procesul de cercetare științifică, dar sunt generate la nivel de firmă, în urma inovărilor incrementale, organizaționale, non-tehnologice etc. De asemenea, în Strategie se menționează că „nu sunt clar determinate mecanismele prin care sistemul educațional participă la procesele inovaționale și competențele autorităților de politici educaționale în acest domeniu”.

Prin „dezvoltarea inovațională a instituțiilor de învățământ superior” se subînțelege „transformarea sistemică, calitativă a instituției de învățământ ca rezultat al inovațiilor elaborate și implementate în procesul educațional, științific și de învățământ al instituției [3].

Inovațiile în procesul educațional în reprezintă implementarea a tot ce este nou în conținutul și calitatea predării, care va genera transformări considerabile în stilul de gândire al studenților precum și formarea competențelor inovaționale la aceștia.

În ce privește activitatea inovațională a instituțiilor de învățământ superior putem menționa că aceasta se conturează, în special, prin direcțiile de realizare prezentate în figura 1.

Figura 1. Direcțiile de realizare a activității inovaționale a instituțiilor de învățământ superior

Reieșind din cele menționate mai sus, activitatea inovațională a universităților poate fi interpretată ca un proces obiectiv și cu un scop bine determinat, de elaborare și implementare a inovațiilor în domeniile științifice, sociale, culturale și economice ale universității, rezultatul căruia este formarea cadrelor de o înaltă calificare capabili să realizeze o activitate eficientă în condițiile unei economii inovaționale. Cu alte cuvinte, la baza activității inovaționale a instituțiilor de învățământ superior stă introducerea unor elemente, caracteristici noi care răspund cerințelor societății informaționale.

Activitatea inovațională a universităților este una foarte complexă și include un șir de alte activități de tip științific, tehnic, tehnologic, organizatoric, educațional, financiar, de marketing etc. Ea vizează nu doar crearea, protecția și comercializarea rezultatelor cercetărilor științifice, dezvoltarea cunoștințelor, dar și „distribuția” de cunoștințe și competențe în economie și în societate în general, perfecționarea și eficientizarea proceselor tehnologice, organizaționale, de marketing, educația și pregătirea cadrelor, instruirea angajaților, diversificarea și îmbunătățirea calității produselor și serviciilor.

Trebuie să menționăm că, dezvoltarea inovațională a instituțiilor de învățământ superior depinde de o multitudine de factori și condiții care accelerează procesul inovațional. Astfel, economistul rus V.N. Suiazov [4] clasifică toți factorii ce influențează dezvoltarea inovațională în externi și interni. Autorul menționează separat despre dezvoltarea infrastructurii inovaționale, politica inovațională regională și a statului, dat fiind faptul că în condițiile actuale acești factori au un rol tot mai important în dezvoltarea inovațională a subiecților și creșterii eficienței utilizării potențialului inovațional al acestora.

O clasificare mult mai amplă a factorilor care influențează dezvoltarea inovațională este propusă de economistul rus A.V. Cernih. După părerea acestuia, factorii care influențează dezvoltarea inovațională a subiecților economici pot fi clasificați după următoarele criterii:

- în funcție de posibilitatea prognozării: prognozați și neprognozați;
- în funcție de caracterul acestora: economici și noneconomici;
- în funcție de mediul întreprinderii: externi și interni; direcți și indirecti;
- după posibilitatea de a fi gestionați: controlabili și necontrolabili;
- după periodicitatea acțiunii: cu acțiune singulară, periodică, permanentă.

Studiind multitudinea și diversitatea factorilor care influențează dezvoltarea inovațională a instituțiilor de învățământ superior, autorul a sistematizat informația în figura 2.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
 REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

Sistemizarea factorilor ce influențează asupra dezvoltării inovaționale a instituțiilor de învățământ superior	La nivel macro	politici	Direcția și viteza reformelor instituționale în domeniul inovațiilor	exogeni	
			Actele normative și documentele care reglementează activitatea inovațională, nivelul de dezvoltare a cadrului legal de gestionare a inovării		
			Nivelul reglementării de către stat a activității inovaționale (coordonarea obiectivelor politicii de guvernare)		
		economici	Activitățile companiilor high-tech în regiune; faza ciclului economic și dezechilibrul economic		
			Caracterul implicării statului în activitatea inovațională		
			Specificul concurenței, climatul inovațional-investițional		
		tehnologici	Evoluția progresului științific și tehnologic; nivelul activităților de cercetare și inovare a organizațiilor de cercetare din regiune		
			Nivelul activității de inovare a companiilor din regiune, tendințele de dezvoltare a tehnologiilor		
			Nivelul de dezvoltare și de aplicare a tehnologiilor informaționale		
	ecologici	Condițiile climaterice și natural-geografice			
	infrastructura	Nivelul de dezvoltare a infrastructurii inovaționale: existența unor centre de inovare, incubatoare de afaceri, parcuri științifico-tehnologice, centre de transfer tehnologic			
	informaționali	Informarea publicului și altor părți interesate cu privire la activitățile universității; nivelul de dezvoltare a sistemului informațional			
	La nivel mezo	Interacțiunea cu alți subiecți	interacțiunea universităților cu autoritățile municipale, regionale, companii industriale; cooperarea cu alte universități și organizații; interacțiunea cu tineretul și implicarea sa în activități inovatoare		endogeni
	La nivel micro	tehnologico-organizaționali	implementarea diverselor inovații educaționale la nivel organizațional		
		tehnicomateriali	Disponibilitatea echipamentelor pentru învățământul la distanță, echipamente de laborator pentru implementarea inovațiilor		
sociali		Calitatea educației. Eficiența sistemului de management al resurselor umane care participă la activitatea de inovare a universității. Managementul carierei			
psihologicomotivaționali		Stimulente motivaționale pentru un comportament inovator, o cultură inovatoare			
productivi		Calitatea capitalului uman (cadrele didactice și studenți)			
științificoinovaționali	Gradul de implicare a profesorilor și studenților în activitatea științifică a universității. Volumul finanțării activității de cercetare. Intensitatea susținerii tezelor de doctor				

Figura 2. Sistemizarea factorilor ce influențează asupra dezvoltării inovaționale a instituțiilor de învățământ superior

În concluzie putem menționa că viitorul instituțiilor de învățământ superior, ține de două caracteristici majore și anume: dezvoltarea inovațională și competitivă a educației și cercetării. În acest sens se impune conceperea unei abordări sistemice a creșterii capacităților academice, instituționale și organizaționale. În acest context, activitatea didactică presupune câteva elemente fundamentale: centrarea pe student a procesului predării, plasarea accentului de pe predare pe învățare, focalizarea pe rezultatele învățării, învățarea direcționată spre cunoștințe, competențe și deprinderi certe pentru piața muncii. Astfel, strategiile Universității și abordările didactice trebuie să se adapteze acestor evoluții, să pună în aplicare principiile pedagogiei contemporane, utilizând mijloace moderne de predare-învățare. Cursurile, seminariile și laboratoarele trebuie să implice mai mult studenții, să dezvolte dialogul și schimbul de opinii. Prin noile metode și tehnici de predare, studenții trebuie antrenați în experiența cunoașterii, stimulați să gândească, să înțeleagă, să ofere soluții. De asemenea, trebuie încurajat studiul individual și dialogul cu fiecare student în parte. Cadrele didactice și științifico-didactice urmează să dezvolte și dimensiunea formativă a procesului educațional, pe lângă cea informativă, în spiritul formării studenților pentru integrarea pe piața muncii și dezvoltarea unor cariere de succes.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Green Paper on Innovation. European Commission. COM (1995) 688. December 1995. Disponibil: http://europa.eu/documents/comm/green_papers/pdf/com95_688_en.pdf
2. GUIDELINES FOR COLLECTING AND INTERPRETING INNOVATION. Oslo Manual. Third edition. A joint publication of OECD and Eurostat, 2005.
3. Головцова, И.Г. Теоретические предпосылки развития инновационной деятельности вузов// Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена, 2009. – № 96. – С. 75-80.
4. Суязов, В.Н. Комплексная оценка эффективности инновационного развития научно-производственных организаций специальность. дис. канд.экон. наук: 2011г.